

Litteratur

Under denna rubrik anmäls ordböcker, terminologier och handböcker inom språkvårdens område. I detta nummer anmäler vi en bok om svenskans prepositioner, en flerspråkig teknisk ordbok och en nordisk ordbok med förvaltningstermer. Vi ser gärna att läsarna kommer med tips om böcker som borde uppmärksammas.

Prepositioner

Till glädje för alla som tycker att svenskans bruk av prepositioner ter sig förvirrande har en prepositionsbok äntligen dykt upp i handeln. Den kan närmast karakteriseras som en pedagogisk prepositionslära avsedd för dem som inte betraktar svenska som sitt modersmål. Men ställs språkkänslan på prov inför valet av preposition, kan boken gott användas som ett komplement till Svensk handordbok, den enda handboken på området utöver lexikon och grammatikor. Att språkkänslan också hos många svenskspråkiga vacklar när det gäller att välja rätt preposition bekräftas bl.a. av de ständigt återkommande samtalen till språkrådgivningen rörande användningen av prepositioner. Denna villrådighet har många orsaker: bruket av prepositioner

varierar mellan olika generationer och språkområden, och dessutom är vi som lever i en tvåspråkig miljö starkt påverkade av finskan, vars konstruktioner lätt vill tränga sig in i vårt språkbruk.

Prepositionsboken är indelad i tre stora avsnitt: rumsprepositioner, tidsprepositioner och övriga prepositioner, och har två register, av vilka det alfabetiska registret till avsnittet *Övriga* verkar funktionellt i motsats till det röriga registret till avsnitten *Tid* och *Rum*. Den pedagogiska uppläggningsen har vissa konsekvenser: vill man t.ex. kontrollera vilka prepositioner som är tänkbara i ett och samma uttryck och försöker slå upp om det är möjligt att bo *i* andra våningen och inte bara *på* andra våningen, så får man leta ett bra tag innan man hittar

uttrycket. Detta anges i exemplet enbart med prepositionen *på* utan vidare kommentarer, trots att t.ex. Svensk handordbok även accepterar *i*.

En diskussion kring de nyansskillnader och betydelseförändringar som betingas av prepositionsvalet i olika uttryck typ *i/på banken* eller *i/vid slutet av året* hade varit intressant och skulle otvivelaktigt ha belyst prepositionsbruket i svenskan på ett mera begripligt sätt än de entydiga standard-exemplen nu gör. Men Prepositions-boken kan, trots sin icke diskuterande karaktär, vara till stor hjälp vid undervisningen i svenska och samtidigt fyller den en viktig funktion som prepositions-handbok.

CH

Per Montan och Håkan Rosenqvist:
Prepositions-boken.
Skriptor 1982. 109 s.

Teknisk Ordbok

Maskinaktiebolaget Karlebo har ända sedan 1930-talet sökt tjäna svensk industri och teknisk undervisning genom att utge böcker inom olika tekniska områden. Nu har en av dessa, Teknisk Ordlista, utkommit i en sjätte omarbetad och moderniserad utgåva kallad Teknisk Ordbok. Den upptar ca 4 000 termer på tolv språk (svenska, tyska, engelska, franska, spanska, portugisiska, italienska, finska, serbokroatiska, turkiska, grekiska och ryska). Uppställningen är klar och redig och det går lätt att slå upp den önskade termen. De svenska orden står alfabetiskt ordnade i den första delen av boken, och under varje svensk term finns motsvarande term för vart och ett av de övriga elva språken. För de främmande språken finns alfabetiska register med sid- och spalthänvisningar.

Teknisk Ordbok (ISBN 91-85026-29-8) omfattar 560 sidor och cirkapriset är 144 svenska kronor exkl. moms. Boken kan köpas i bokhandeln eller direkt från utgivaren i Sverige. I Finland säljs Maskinaktiebolaget Karlebos böcker genom Tidningsbokhandeln i Åbo, samt genom Finska Bokhandeln i Helsingfors.

CH

Nordisk förvaltningsordbok

De täta kontakterna mellan de nordiska länderna har redan länge föranlett ett behov av ordlistor och uppslagsverk som ger upplysningar om termer och begrepp i grannländernas samhällsliv och förvaltning. Det är därför glädjande att den nordiska förvaltningsordbok som Föreningarna Nordens förbund arbetat på i åtskilliga år nu äntligen kommit i tryck.

Bakom Nordisk förvaltningsordbok ligger ett enormt sammanställningsarbete. Utgångspunkten har varit dels olika administrativa och politiska termer och uttryck på de nordiska språken, dels namn på institutioner, myndigheter, befattningar o.dyl. i de olika länderna. Då man vet att det är fråga om fem länder med delvis olikartad samhällsorganisation, och fem språk av vilka tre dessutom i många fall har parallellformer (bokmål och nynorska, rikssvenska och finlandssvenska, finska och sverigefinska), inser man lätt vilka svårigheter arbetet har medfört.

Som ett stickprov slog jag upp det finlandssvenska ordet *skattebok*, och hänvisades då till *debetsedel* (det är alltid de svenska orden som är utgångsord när nordiska motsvarigheter ges). Vid *debetsedel* gavs den svenska parallelltermen *skattsedel* (som nyligen torde ha ersatt termen *debetsedel*), och under dessa två svenska termer angavs Da skattebillet, NoBm skattesedel, skatteoppgjør, NyNo skatteoppgjør, skattesetel, Is skattsedill, FiSv skattebok, Fi verokirja, SvFi verolippu — en mycket brokig samling, som synes. Till saken hör att verkligheten är ännu krångligare än så, eftersom skattesystemen skiljer sig från varandra i de olika länderna. Ordboken ger till exempel inte någon upplysning om att termen *debetsedel* förekommer även hos oss, men i en annan betydelse än *skattebok*, nämligen som en uträkning av slutlig skatt med uppgifter om eventuell restskatt. I denna betydelse används enligt uppgift i Sverige termen *slutlig skattsedel*.

Den omfattande ordboksdelen (ca 150 sidor i två spalter) kompletteras med översikter av förvaltningsstrukturer, befattningar m.m. samt kortfattad information om ländernas politiska system och en del viktiga nordiska samarbetsorgan. I många

fall är det nödvändigt att gå vidare till översiktsdelen för att få kompletterande information om de ord eller begrepp man söker, och hänvisning till översiktsdelen ges under många av orden. I andra fall ges korta definitioner eller kommentarer direkt i orddelen, t.ex. under *styrelse* "benämning på vissa centrala verk och förvaltningsorgan; i Finland och Sverige även benämning på vissa regionala och lokala förvaltningsorgan."

Det råder inget tvivel om att Nordisk förvaltningsordbok är en nyttig hjälpreda

för alla som deltar i det nordiska samarbetet. Hur tillförlitlig den är framgår emellertid först efter en längre tids användning.

Nordisk förvaltningsordbok är tryckt i Nordisk utredningsserie och utgiven av Nordiska rådet och Föreningarna Norden. Det sammanlagda omfånget är 283 sidor. Boken säljs i Finland av förbundet Pohjola-Norden (pris 50 mk + expeditjonskostnader) och av Statens tryckericentral (se sid. 2).

MR